

Nr 291.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 31 maj 1913.
» » » i Andra kammaren den 1 juni 1913.

Riksdagens skrivelse till Konungen, angående regleringen av utgifterna för kapitalökning i vad angår jordbruksärendena.

(Jordbruksutskottets utlåtande nr 50 och 146 samt memorial nr 79 och 150.)

Till Konungen.

Med anledning av de framställningar, som gjorts rörande utgifterna för kapitalökning i vad angår jordbruksärendena, får Riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut.

Statens affärsverksamhet.

Statens domäners fond.

1:o) I statsverkspropositionen, avdelningen: utgifter för kapitalökning, punkten 30, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark för år 1914 anvisa ett anslag av 1,000,000 kronor.

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 14 saml. 89 häft. (Nr 291.) 1

Med anledning av väckta motioner beslöt 1911 års Riksdag att för inköp av skogsbärande eller till skogsbörd tjänlig mark för år 1912 anvisa ett belopp av 500,000 kronor. På framställning av Eders Kungl. Maj:t beviljade härefter 1912 års Riksdag för år 1913 ett anslag för samma ändamål av 800,000 kronor.

Då nu ifrågasatta framställning sålunda betecknar ett fortgående på den av Riksdagen beträffande statens skogs politik redan inslagna väg samt Riksdagen icke har något att erinra i avseende å det för ändamålet ifrågasatta beloppet, har Riksdagen för inköp av skogsbärande eller till skogsbörd tjänlig mark för år 1914 anvisat ett anslag av 1,000,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler Riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

2:o) I punkt 31 av förevarande avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit Riksdagen att för anskaffande av bostäder m. m. åt jägmästarna i Arjeplogs, Stensele, Norra Lycksele, Södra Lycksele och Kosta revir för år 1914 anvisa ett anslag å 121,300 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att härav förskottsvis av tillgängliga medel under innevarande år utanordna högst 50,300 kronor.

I den till grund för Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag liggande framställningen från domänstyrelsen om uppförandet av ifrågasatt bostäder m. m. har styrelsen beträffande Arjeplogs och Stensele revir framhållit den stora svårigheten att å dessa platser erhålla hyreslägenheter för revirförvaltaren, samt tillika i fråga om jägmästarna i Norra och Södra Lycksele revir meddelat, att, sedan dessa genom en under år 1911 Lycksele kyrkplats övergången eldsolycka mist sina innehavda förhyrda bostäder, lämpliga lokaler icke kunnat av dem förhyras. Rörande jägmästarebostaden i Kosta revir borde densamma enligt styrelsens åsikt förläggas till Kosta kronopark, som vore den största inom reviret och i övrigt centralt belägen.

Till samtliga nu ifrågasatta jägmästarebostäder har domänstyrelsen låtit uppgöra ritningar och kostnadsförslag, varjämte styrelsen, som ansett synnerligen nödigt, att en effektiv och i detalj gående kontroll över byggnadsarbetet utövades, varigenom man förvissade sig om, att arbetet bleve utfört med omsorg och noggrannhet och till byggnadernas långvariga bestånd, föreslagit anställandet av en särskild kontrollant gemensamt för de jägmästarebostäder, som vore avsedda att uppföras i Stensele samt Norra och Södra Lycksele revir.

De enligt domänstyrelsens förslag erforderliga anslag till ifråga-
varande jägmästarbostäders anskaffande m. m. utgöra

för Arjeplogs	revir	25,000	kronor,	varav	för	år	1913	10,000	kronor,
» Stensele	»	21,300	»	»	»	»	»	8,000	»
» Norra Lycksele	»	25,000	»	»	»	»	»	12,500	»
» Södra	»	25,000	»	»	»	»	»	12,500	»
» Kosta	»	22,000	»	»	»	»	»	6,000	»
arvode m. m. åt kontrollant		3,000	»	»	»	»	»	1,300	»

tillsammans 121,300 kronor, därav för år 1913 50,300 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot anordnandet av ifrågavarande jägmästarbostäder eller för desammas uppförande beräknade belopp eller mot framställningen i övrigt, har alltså för anskaffande av bostäder m. m. åt jägmästarna i Arjeplogs, Stensele, Norra Lycksele, Södra Lycksele och Kosta revir för år 1914 anvisat ett anslag å 121,300 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att härav förskottsvis av tillgängliga medel under innevarande år utanordna högst 50,300 kronor.

Statens utlåningsfonder.

Odlingslånefonden.

3:o) I punkt 32 i förenämnda avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att *dels* medgiva, att under år 1914 ett belopp av 1,000,000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från odlingslånefonden, *dels ock* till kapitalökning för odlingslånefonden för år 1914 anvisa ett anslag av 450,000 kronor att utgå av lånemedel.

Det av 1908 års Riksdag för femårsperioden 1909—1913 gjorda medgivande, att utlåningen från odlingslånefonden finge årligen uppgå till 1,000,000 kronor, anser Riksdagen böra lämnas jämväl för år 1914. Vid sådant förhållande och då fonden för tillgodoseendet av en dylik utlåning torde behöva den av Eders Kungl. Maj:t äskade kapitalökningen, har Riksdagen,

dels medgivit, att under år 1914 ett belopp av 1,000,000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från odlingslånefonden;

dels ock till kapitalökning för odlingslånefonden för år 1914 anvisat ett anslag av 450,000 kronor att utgå av lånemedel.

Beträffande sättet för anskaffande av medlen i fråga anmäler Riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Egnahemslånefonden.

4:o) I punkt 33 av förevarande avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att *dels* medgiva, att för år 1914 ett belopp av 7,500,000 kronor må av Kungl. Maj:t enligt gällande bestämmelser disponeras såsom lån från egnahemslånefonden; *dels ock* till kapitalökning för egnahemslånefonden för år 1914 anvisa ett anslag av 6,800,000 kronor att utgå av lånemedel.

Under erinran, att 1912 års Riksdag medgivit, att för innevarande år ett belopp av 7,500,000 kronor finge av Kungl. Maj:t enligt gällande bestämmelser disponeras till egnahemslån, har Riksdagen, som icke har något att erinra mot förevarande framställning,

dels medgivit, att för år 1914 ett belopp av 7,500,000 kronor må av Kungl. Maj:t enligt gällande bestämmelser disponeras såsom lån från egnahemslånefonden;

dels ock till kapitalökning för egnahemslånefonden för år 1914 anvisat ett anslag av 6,800,000 kronor att utgå av lånemedel.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler Riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Fonden för fiskerinäringens befrämjande.

5:o) Vidare har Eders Kungl. Maj:t under punkt 34 av förevarande avdelning av statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att *dels* medgiva, att under år 1914 ett belopp av 750,000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från fonden för fiskerinäringens befrämjande, *dels ock* till kapitalökning för samma fond under år 1914 anvisa ett anslag av 126,000 kronor att utgå av lånemedel.

År 1907 bemyndigade Riksdagen riksgäldskontoret att för vart och ett av åren 1907—1911 på Kungl. Maj:ts rekvisition till ifrågasvarande fond, i mån av behov, överlämna medel till så stort belopp, som funnes erforderligt för att tillsammans med till fonden inflytande annuiteter å utlämnade lån och andra fonden tillhöriga medel, med undantag för år 1907 av redan beviljat statsanslag, ej mindre bestrida

viss angiven ränteutgift än även tillgodose ett årligt lånebehov av 750,000 kronor.

Vidare har Riksdagen till kapitalökning för ifrågavarande fond för vartdera av åren 1912 och 1913 anvisat ett anslag av 116,000 kronor, för att även under åren 1912 och 1913 750,000 kronor skulle komma att finnas tillgängliga för utlåning.

Då fiskerinäringen allttjämt torde vara i behov av det stöd, den äger uti ifrågavarande fond, har Riksdagen, som icke haft något att erinra mot förevarande framställning,

dels medgivit, att under år 1914 ett belopp av 750,000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från fonden för fiskerinäringens befrämjande;

dels ock till kapitalökning för samma fond under år 1914 anvisat ett anslag av 126,000 kronor att utgå av lånemedel.

Beträffande sättet för ifrågavarande medels anskaffande anmäler Riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Norrländska nyodlingslånefonden.

6:o) I punkt 35 av ifrågavarande avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att *dels* medgiva, att under år 1914 ett belopp av 300,000 kronor må enligt gällande bestämmelser disponeras såsom lån från norrländska nyodlingsfonden, *dels* ock till kapitalökning för norrländska nyodlingsfonden för år 1914 anvisa ett anslag av 100,000 kronor att utgå av lånemedel.

Under erinran, att 1912 års Riksdag för möjliggörande även under innevarande år — i likhet med vad som skett föregående år — av en utlåning från ifrågavarande fond av 300,000 kronor av lånemedel anvisat till kapitalökning för fonden ett anslag av 172,000 kronor, får Riksdagen, som anser det vara av vikt, att tillräckliga medel finnas tillgängliga för tillgodoseende av det med förevarande fond avsedda ändamålet och som icke haft något att erinra mot det av Eders Kungl. Maj:t till kapitalökning för fonden begärda beloppet, för Eders Kungl. Maj:t anmäla, att Riksdagen

dels medgivit, att under år 1914 ett belopp av 300,000 kronor må enligt gällande bestämmelser disponeras såsom lån från norrländska nyodlingsfonden;

dels ock till kapitalökning för norrländska nyodlingsfonden för år 1914 anvisat ett anslag av 100,000 kronor att utgå av lånemedel.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler Riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Jordförmedlingsfonden.

7:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare under punkt 36 av ovannämnda avdelning av statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att till kapitalökning för jordförmedlingsfonden för år 1914 anvisa ett anslag av 300,000 kronor att utgå av lånemedel.

I ändamål att under innevarande år möjliggöra en utlåning från jordförmedlingsfonden av 1,000,000 kronor anvisade nästlidna års Riksdag till kapitalökning för fonden för år 1913 ett anslag av 800,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot den av Eders Kungl. Maj:t nu gjorda framställningen, vilken avser att bereda medel för fyllande av lånebehovet under år 1914, har alltså till kapitalökning för jordförmedlingsfonden för år 1914 anvisat ett anslag av 300,000 kronor att utgå av lånemedel.

Beträffande sättet för anskaffande av medlen i fråga anmäler Riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Täckdikningslånefonden.

8:o) Vidare har Eders Kungl. Maj:t under punkt 37 av ifrågavarande avdelning av statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att *dels* besluta, att en särskild fond, benämnd täckdikningslånefonden, skall inrättas för främjande av täckdikning vid mindre jordbruk, från vilken fond, som skall förvaltas av statskontoret, statslån må, i mån av tillgång och intill ett belopp av högst 200,000 kronor årligen, tilldelas hushållnings-sällskap, som förklarar sig villigt att utlämna täckdikningslån till mindre jordbrukare; *dels* såsom kapitalökning till denna fond för år 1914 anvisa ett anslag av 200,000 kronor att utgå av lånemedel; *dels ock* godkänna de allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande av lån ur ifrågavarande fond, vilka föreslagits i det statsverkspropositionen bilagda statsrådsprotokollet.

Till öppen avdikning och vattenavledning finnes för närvarande möjlighet att erhålla statsbidrag eller lån ur särskilda för sådant ändamål inrättade fonder eller beviljade anslag, nämligen odlingslånefonden, norrländska nyodlingsfonden, norrländska avdikningsanslaget och allmänna

avdikningsanslaget. Dessa fonder och anslag äro däremot icke avsedda till understödande av täckdikning.

Framställning i syfte att genom bildande av en statslånefond främja täckdikningar och andra den redan odlade jordens förbättring åsyftande företag framkom redan på åttiotalet, i det att lantbruksakademiens förvaltningskommitté, efter inhämtande av yttrande av hushållningssällskapens år 1886 församlade ombud, i utlåtande den 17 september 1886 hemställde, att en fond måtte bildas med ändamål att bereda jordbrukare inom hela riket tillfälle att erhålla lån på billiga villkor för underdikning av jord. Denna framställning föranledde emellertid icke till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 november 1908 hava hushållningssällskapens samma år i Stockholm församlade ombud framhållit, att det för jordbrukets främjande vore av största vikt, att täckdikning åstadkommes å all sådan mark, som därav kunde vara i behov, och att för dylika företag ekonomiskt understöd lämnades åt de jordbrukare, som icke av egna medel kunde bestrida de därför nödvändiga utgifterna. Då emellertid inga fonder funnes, från vilka medel för ifrågavarande ändamål kunde erhållas, hava ombuden hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbeta förslag till reglemente för en täckdikningslånefond, ur vilken förmånliga lån kunde tillhandahållas jordbruket med särskild hänsyn till möjligheten även för ägare av mindre jordbruk att kunna begagna sig av sådana lån, samt därefter till Riksdagen göra framställning om anvisande av medel till en dylik fond.

Enligt vad lantbruksstyrelsen i avgivet utlåtande meddelat, hava vissa hushållningssällskap anvisat medel för befrämjande av täckdikning av i enskild ägo varande jord, de flesta genom att anställa och avlöna särskilt utbildade dikningsförmän, som mot billig dagspenning stå såväl större som mindre jordbrukare till tjänst med ledning och utförande av täckdikningsarbeten, särskilt rörläggning, varjämte, såvitt angår det mindre jordbruket, åtskilliga hushållningssällskap helt eller delvis bekosta täckdikningsplaners upprättande genom statens lantbruksingenjörer eller andra sakkunniga förrättningsmän, under vilkas uppsikt och ledning dikningsförmännen äro ställda. Några hushållningssällskap hava därjämte avsatt lånefonder, ur vilka lån för täckdikning kunna erhållas på i allmänhet kort amorteringstid, antingen alldeles räntefritt eller mot låg (vanligen 3 procent) ränta.

Enligt vad föredragande departementschefen yttrat i sitt anförande till statsrådsprotokollet, vore emellertid det understöd, som i form av lån kunde för ifrågavarande ändamål påräknas från hushåll-

ningssällskapens sida — enligt vad redogörelser för de senaste åren gåve vid handen — skäligen ringa och måste säkerligen även så framdeles förbliva. Det syntes därför, om från det allmännas sida understöd borde lämnas till täckdikning — vilket departementschefen för sin del funne påkallat — icke finnas annan utväg, än att staten ställde de nödiga medlen till förfogande. I överensstämmelse med vad av samtliga i ärendet hörda myndigheter förordats, borde dylika understöd lämnas, icke i form av bidrag utan återbetalningsskyldighet, utan såsom lån samt begränsas till det mindre jordbruket; och föresloge departementschefen för sin del en räntefot av 4 procent samt en maximiareal av 50 hektar. Vidare vore det, enligt departementschefens åsikt, önskvärt, att en viss absolut begränsning av lånebeloppet för den enskilde låntagaren fastställdes och att denna sattes till 2,000 kronor. Lånerörelsen från den för ändamålet föreslagna fonden borde förmedlas av hushållningssällskapen och fonden förvaltas av statskontoret. Vad fondens storlek anginge, skulle den, enligt förslaget, lämpligen kunna, åtminstone tills vidare, begränsas till att tillgodose ett lånebehov av 200,000 kronor årligen, vilket belopp borde uppbringas genom upplåning.

I fråga om erhållande och tillgodonjutande av lån ur den sålunda ifrågasatta fonden skulle gälla följande allmänna villkor och bestämmelser:

1:o) Hushållningssällskap, som önskar från ifrågavarande fond erhålla statslån för att därav utlämna täckdikningslån, må därom före den 1 januari det år, då statslånet är avsett att erhållas, till lantbruksstyrelsen ingiva skriftlig framställning, innehållande jämväl uppgift å de företag, för vilka täckdikningslån blivit hos hushållningssällskapet sökta, samt belopp och lånetid för varje särskilt dylikt lån.

2:o) Lantbruksstyrelsen må efter prövning av sålunda gjorda framställningar bevilja hushållningssällskap statslån från fonden; åliggande det styrelsen att om beviljade statslån lämna uppgift till statskontoret.

3:o) Finnes statslånebelopp vara av hushållningssällskap disponerat på annat sätt, än förevarande bestämmelser tillåta, skall detsamma, på yrkande av lantbruksstyrelsen, omedelbart återbetalas av hushållningssällskapet.

4:o) Å lyftat, oguldet statslånebelopp skall hushållningssällskap erlægga 4 procent årlig ränta från lyftningsdagen.

Sedan statslån innehafts under två år från lyftningsdagen, skall vid utgången av vart och ett av de därpå följande sju åren årligen återbetalas en sjundedel av det ursprungliga beloppet.

Med fullgörande av de sålunda stadgade ränte- och kapitalinbetal-

ningarna må dock hushållningssällskap åtnjuta anstånd varje gång under tre månader från förfallodagen.

Därest hushållningssällskap icke inom sålunda föreskriven tid inbetalt förfallet kapitalbelopp, skall därå erläggas 6 procent årlig ränta från förfallodagen, tills inbetalning sker.

5:o) Av den, som av hushållningssällskap erhåller täckdikningslån, må ej fordras högre ränta än i föregående moment bestämts, och skola jämväl de där stadgade återbetalningsvillkor tillämpas å täckdikningslån, dock att hushållningssällskap icke är förpliktat att medgiva anstånd med fullgörandet av förfallen ränte- eller kapitalinbetalning.

6:o) Täckdikningslån må av hushållningssällskap icke lämnas till ägare eller brukare av mer än 50 hektar åkerjord och ej heller till brukare av mindre areal, därest brukningsdelen tillhör ägare av mer än 50 hektar åkerjord.

7:o) Täckdikningslån må icke beviljas till högre belopp än 2,000 kronor och icke uppgå till mer än 70 procent av den beräknade kostnaden för täckdikningen. Ej må låntagare på grund av särskilda täckdikningslån samtidigt häfta i skuld till högre belopp än 2,000 kronor.

8:o) Vid beräkning av denna kostnad upptages såväl kostnaden för täckdikningsplanens uppgörande som för själva dikningsarbetet och anskaffandet av täckdikningsmaterialier (tegelrör, sten, stänger eller annat material, som prövas lämpligt). För upptagandet av till täckdikningen hörande öppet avlopp må lån icke beviljas till större belopp, än som motsvarar 70 procent av sökandens andel i kostnaden för samma avlopp, samt icke utgå, försåvitt statsbidrag under form av anslag eller lån förut utgått därtill.

9:o) Plan och kostnadsförslag för täckdikningen skola vara uppgjorda av lantbruksingenjör, försåvitt gårdens åkerareal överstiger 25 hektar och täckdikningen är avsedd att verkställas med tegelrör, samt i annat fall av lantbruksingenjör, jordbrukskonsulent eller annan person, som vederbörande hushållningssällskap prövar vara därtill kompetent, och skall denne även avgiva yttrande om den föreslagna täckdikningsmetodens lämplighet för marken i fråga. Den, som uppgjort planen, skall övervaka och avsyna arbetets utförande.

10:o) Till biträde vid arbetet skall låntagaren använda en uti vederbörande hushållningssällskaps tjänst anställd, av lantbruksingenjör godkänd täckdikningsförman.

11:o) Hushållningssällskap äger bestämma de närmare villkoren för åtnjutande av täckdikningslån liksom ock tillse, att det med beviljat dylikt lån avsedda ändamålet vinnes.

12:o) Statskontoret äger att till vederbörande hushållningssällskap utbetala beviljat statslån mot hushållningssällskapets förskrivning därå.

13:o) Statskontoret har att, därest stadgad kapital- eller räntebetalning å statslån icke i rätt tid fullgöres, därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som då vill bestämma, huruvida oguldet statslånebelopp jämte ränta skall före den fastställda amorteringstidens slut återbetalas.

I detta sammanhang har Riksdagen till behandling förehåft en inom Riksdagen väckt motion, däri hemställts, det Riksdagen ville besluta, att i motionen åberopade bestämmelser erhålla följande lydelse:

6:o) Täckdikningslån må av hushållningssällskap icke lämnas till ägare eller brukare av mer än 50 hektar åker eller annan odlad jord.

9:o) Plan och kostnadsförslag för täckdikningen skola vara uppgjorda av lantbruksingenjör, jordbrukskonsulent eller annan person, som vederbörande hushållningssällskap prövar vara därtill kompetent, och skall denne även avgiva yttrande om den föreslagna täckdikningsmetodens lämplighet för marken i fråga. Den, som uppgjort planen, skall övervaka och avsyna arbetets utförande.

Den stora betydelsen för jordbruket av en väl utförd täckdikning finner Riksdagen ligga i öppen dag. Riksdagen inser även till fullo de svårigheter, som ofta torde möta särskilt för den mindre jordbrukaren att i saknad av tillräckligt kapital utan hjälp bekosta täckdikning av sin åkerjord. I betraktande av att staten sedan lång tid tillbaka vidtagit åtgärder för den öppna avdikningens befrämjande synes det rättvist och billigt samt även följdriktigt, att jämväl en så viktig jordförbättring som täckdikningen av staten främjas och understöddes. Riksdagen anser sig därför böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts nu gjorda framställning.

Med hänsyn till att täckdikningen för jordbrukaren är ett produktivt företag synes det Riksdagen riktigt att, såsom förslaget ock innebär, det understöd, som av staten beredes täckdikningen, icke utgår såsom anslag utan återbetalningsskyldighet utan i form av lån från en för ändamålet särskilt bildad fond på för låntagaren förmånliga villkor. Mot den föreslagna storleken av fonden samt mot sättet för medlens uppbringande och fondens förvaltning har Riksdagen icke haft något att erinra. Riksdagen finner det jämväl lämpligt, att lånerörelsen bedrivs genom förmedling av hushållningssällskapen, vilka redan omhänderhava liknande förmedling vid lån från egnahemslånefonden m. fl. dylika fonder.

De ifrågasatta allmänna villkoren och bestämmelserna för erhållande och tillgodonjutande av lån ur ifrågavarande fond hava emellertid givit Riksdagen anledning till erinringar i nedan angivna hänseenden.

Punkt 1.

Tiden, inom vilken hushållningssällskap skall vara skyldigt att till lantbruksstyrelsen inkomma med framställning om statslån ur täckdikningslånefonden för året, synes icke lämpligen böra sättas så tidigt som den 1 januari, enär därigenom den enskilde lånesökanden i många fall skulle nödgas att alltför långt i förväg bestämma sig för täckdikningsföretaget, något som givetvis kan vara högst olägligt för den mindre jordbrukaren, vilkens resurser ofta äro beroende av den blivande skörden under året och andra dylika variabla förhållanden. Hushållningssällskapets framställning till lantbruksstyrelsen är nämligen enligt förslaget avsedd att innehålla uppgift å alla de företag, för vilka lån blivit hos hushållningssällskapet sökta, samt belopp och lånetid för varje särskilt dylikt lån, vilket förutsätter, att planer och kostnadsförslag till företagen skola vara ej mindre utarbetade än även av hushållningssällskapet prövade redan föregående år. Riksdagen anser därför, att hushållningssällskap bör äga att intill den 1 mars varje år till lantbruksstyrelsen inkomma med framställning om lån ur täckdikningslånefonden för året.

Punkt 6.

I likhet med departementschefen anser Riksdagen, att täckdikningslånen böra utlämnas endast åt mindre jordbrukare, enär dessa i allmänhet icke torde vara i stånd att utan understöd utföra företag av nu ifrågavarande slag, under det att de större jordbrukarna i detta hänseende oftast äga större möjligheter. Riksdagen vill visserligen icke bestrida, att även jordbrukare med större areal kunna finnas, som äro i behov av liknande låneunderstöd, men enär ett utsträckande av fonden till att omfatta jämväl större jordbruk skulle medföra så stora krav på densamma, att dess storlek svårligen låte sig på sätt nu föreslagits begränsas, anser Riksdagen, att de mindre jordbrukarnes klass bör i första hand tillgodoses och att arealen, i överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag, bör begränsas till 50 hektar.

Riksdagen anser emellertid, att utlämnandet av ifrågavarande lån bör inskränkas till sådana jordbrukare, som verkligen äro i behov därav, så att lånen icke komma att tagas i anspråk av personer i god eko-

nomisk ställning allenast på grund av de förmånliga lånevillkoren. Behovet torde lämpligen böra prövas av hushållningssällskapen i samband med prövningen av själva låneansökningarna.

Departementschefens förslag att brukare av mindre areal jord skulle vara uteslutna från erhållande av lån för det fall att ägarens hela areal överstege den för erhållande av täckdikningslån föreskrivna maximigränsen finner Riksdagen icke fullt förenligt med rättvisa och billighet. I denna del anser sig Riksdagen i stället böra ansluta sig till den mening, som framförts i förenämnda motion. Huvudsaken synes nämligen Riksdagen härvidlag vara, att brukaren verkligen själv under brukningstiden får njuta frukterna av företaget, och torde detta syftemål vinnas genom en föreskrift att täckdikningslån får utlämnas till brukare endast under förutsättning, att han ännu har kvar ett visst antal år av brukningstiden. I detta hänseende bör lämpligen fastställas en tid av 10 år, det år då lånet utlämnas oräknat.

Riksdagen anser vidare, att uttrycket »åker» i 6:te punkten bör utbytas mot orden »åker eller annan odlad jord».

Punkt 7.

Beträffande den relativa begränsningen av täckdikningslånen till viss procent av den beräknade kostnaden för täckdikningen anser Riksdagen, att denna procent skäligen bör sättas lägre för det fall att mindre dyrbar täckdikningsmaterial användes. I sådant avseende vill Riksdagen, som icke har något att erinra mot en begränsning av 70 procent då rör användas, som sin åsikt uttala, att lånet icke bör få uppgå till mer än 50 procent av den beräknade kostnaden för det fall att annat ledningsmaterial än rör kommer till användande.

Punkt 8.

Enär för täckdikning användas, förutom tegelrör, jämväl andra slag av rör, såsom exempelvis rör av cement, bör ordet »tegelrör» utbytas mot allenast »rör».

Punkt 9.

Föreskriften om skyldighet för den lånesökande att då gårdens åkerareal överstiger 25 hektar och täckdikningen är avsedd att verkställas med tegelrör anlita lantbruksingenjör för uppgörandet av plan

och kostnadsförslag synes Riksdagen onödigt betungande, i betraktande jämväl av svårigheten i vissa landsändar att kunna anlita lantbruksingenjör. För övrigt läser med föreskriften i många fall icke uppnås det med densamma åsyftade ändamålet eller att de största och viktigaste dikningsföretagen under alla förhållanden bliva utförda av fullt kompetenta personer, enär själva dikningsföretagets storlek och betydelse sannolikt icke alltid står i direkt proportion till gårdens storlek. Riksdagen, som jämväl i denna del bifallit ovannämnda motion, anser därför, att plan och kostnadsförslag för täckdikning må, oavsett arealen och dikningsmaterialens beskaffenhet, kunna uppgöras antingen av lantbruksingenjör eller jordbrukskonsulent eller annan person, som vederbörande hushållningssällskap prövar därtill kompetent.

Sista meningen i nu förevarande punkt bör med hänsyn till kostnaderna för den däri innehållna bestämmelsens iakttagande helt och hållet utgå.

Punkt 10.

Då det icke skäligen torde kunna fordras, att en i hushållningssällskapets tjänst anställd täckdikningsförman skall, för att få användas vid täckdikningsföretag av nu ifrågakvarande slag, dessutom visa sig vara godkänd av lantbruksingenjör, bör förevarande punkt omformuleras i sådan riktning att till biträde vid arbetet må få användas *antingen* en i vederbörande hushållningssällskaps tjänst anställd *eller* av lantbruksingenjör godkänd täckdikningsförman.

Punkt 11.

I denna punkt bör inflyta föreskrift om skyldighet för vederbörande hushållningssällskap att pröva, huruvida lånesökanden är i behov av det utav honom sökta täckdikningslånet.

På grund av det sålunda anförda har Riksdagen

dels beslutat, att en särskild fond benämnd täckdikningslånefonden skall inrättas för främjande av täckdikning vid mindre jordbruk, från vilken fond, som skall förvaltas av statskontoret, statslån må, i mån av tillgång och intill ett belopp av högst 200,000 kronor årligen, tilldelas hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna täckdikningslån till mindre jordbrukare;

dels såsom kapitalökning till denna fond för år 1914 anvisat ett anslag av 200,000 kronor att utgå av lånemedel;

dels ock godkänt följande allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande av lån ur ifrågavarande fond:

1:o) Hushållningssällskap, som önskar från ifrågavarande fond erhålla statslån för att därav utlämna täckdikningslån, må därom före den 1 mars det år, då statslånet är avsett att erhållas, till lantbruksstyrelsen ingiva skriftlig framställning, innehållande jämväl uppgift å de företag, för vilka täckdikningslån blivit hos hushållningssällskapet sökta, samt belopp och lånetid för varje särskilt dylikt lån.

2:o) Lantbruksstyrelsen må efter prövning av sålunda gjorda framställningar bevilja hushållningssällskap statslån från fonden; åliggande det styrelsen att om beviljade statslån lämna uppgift till statskontoret.

3:o) Finnes statslånebelopp vara av hushållningssällskap disponerat på annat sätt än förevarande bestämmelser tillåta, skall detsamma, på yrkande av lantbruksstyrelsen, omedelbart återbetalas av hushållningssällskapet.

4:o) Å lyftat, oguldet statslånebelopp skall hushållningssällskap erlægga 4 procent årlig ränta från lyftningsdagen.

Sedan statslån innehafts under två år från lyftningsdagen, skall vid utgången av vart och ett av de därpå följande sju åren årligen återbetalas en sjundedel av det ursprungliga beloppet.

Med fullgörande av de sålunda stadgade ränte- och kapitalinbetalningarna må dock hushållningssällskap åtnjuta anstånd varje gång under tre månader från förfallodagen.

Därest hushållningssällskap icke inom sålunda föreskriven tid inbetalt förfallet kapitalbelopp, skall därå erläggas 6 procent årlig ränta från förfallodagen, tills inbetalning sker.

5:o) Av den, som av hushållningssällskap erhåller täckdikningslån, må ej fordras högre ränta än i föregående moment bestämts, och skola jämväl de där stadgade återbetalningsvillkor tillämpas å täckdikningslån, dock att hushållningssällskap icke är förpliktat att medgiva anstånd med fullgörandet av förfallen ränte- eller kapitalinbetalning.

6:o) Täckdikningslån må av hushållningssällskap lämnas till ägare eller brukare av högst 50 hektar åker eller annan odlad jord, vilken är i behov av dylikt lån, till brukare dock allenast under förutsättning att dennes återstående brukningstid omfattar minst 10 år, det år lånet utlämnas oräknat.

7:o) Täckdikningslån må icke beviljas till högre belopp än 2,000 kronor och icke uppgå till mer än 70 procent av den beräknade kostnaden för täckdikningen vid användning av rör och 50 procent då

annat material användes. Ej må låntagare på grund av särskilda täckdiktningsslån samtidigt häfta i skuld till högre belopp än 2,000 kronor.

8:o) Vid beräkning av denna kostnad upptages såväl kostnaden för täckdiktningens uppgörande som för själva dikningsarbetet och anskaffandet av täckdiktningmaterialier (rör, sten, stänger eller annat material, som provas lämpligt). För upptagandet av till täckdikningen hörande öppet avlopp må lån icke beviljas till större belopp, än som motsvarar 70 procent av sökandens andel i kostnaden för samma avlopp, samt icke utgå, försåvitt statsbidrag under form av anslag eller lån förut utgått därtill.

9:o) Plan och kostnadsförslag för täckdikningen skola vara uppgjorda av lantbruksingenjör, jordbrukskonsulent eller annan person, som vederbörande hushållningssällskap prövar vara därtill kompetent, och skall denne även avgiva yttrande om den föreslagna täckdiktningens metodens lämplighet för marken i fråga.

10:o) Till biträde vid arbetet skall låntagaren använda en uti vederbörande hushållningssällskaps tjänst anställd eller av lantbruksingenjör godkänd täckdiktningförman.

11:o) Hushållningssällskap äger bestämma de närmare villkoren för åtnjutande av täckdiktningsslån, pröva huruvida lånesökanden är i behov av lånet liksom ock tillse, att det med beviljat dylikt lån avsedda ändamålet vinnes.

12:o) Statskontoret äger att till vederbörande hushållningssällskap utbetala beviljat statslån mot hushållningssällskapets förskrivning däre.

13:o) Statskontoret har att, därest stadgad kapital- eller räntebetalning å statslån icke i rätt tid fullgöres, därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som då vill bestämma, huruvida oguldet statslånebelopp jämte ränta skall före den fastställda amorteringstidens slut återbetalas.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler Riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Lånefond för inköp av ädla avelsston.

9:o) Slutligen har Eders Kungl. Maj:t under punkt 38 av förevarande avdelning av statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att *dels* besluta, att en särskild fond skall inrättas, benämnd lånefonden för inköp av ädla avelsston, från vilken fond, som skall förvaltas av statskontoret, statslån må, i mån av tillgång och intill ett belopp av

högst 100,000 kronor årligen, tilldelas hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att till jordbrukare inom sällskapets område utlämna hästavelsslån för inköp av dylika avelsston och inom vars område ädel hästavel bedrivs samt goda förutsättningar för densamma finnas, *dels* såsom kapitalökning för denna fond för år 1914 anvisa ett anslag av 100,000 kronor att utgå av andra statsinkomster än lånemedel, *dels ock* godkänna i statsrådsprotokollet föreslagna allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande av lån ur ifrågavarande fond.

Mot Kungl. Maj:ts nu föreliggande framställning om bildande av en lånefond för utlämnande av räntefria lån till inköp av ädla avelsston har Riksdagen icke haft något att erinra. Ej heller har Riksdagen något att invända mot den föreslagna fondens storlek och förvaltning samt sättet för medlens anskaffande. I likhet med departementschefen anser Riksdagen, att lånen lämpligen böra förmedlas av hushållningssällskapen. Riksdagen, som icke heller har något att erinra mot de föreslagna allmänna villkoren eller bestämmelserna för erhållande och tillgodonjutande av lån ur ifrågavarande fond eller mot Eders Kungl. Maj:ts framställning i övrigt, har alltså

dels beslutat, att en särskild fond skall inrättas, benämnd lånefonden för inköp av ädla avelsston, från vilken fond, som skall förvaltas av statskontoret, statslån må, i mån av tillgång och intill ett belopp av högst 100,000 kronor årligen, tilldelas hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att till jordbrukare inom sällskapets område utlämna hästavelsslån för inköp av dylika avelsston och inom vars område ädel hästavel bedrivs samt goda förutsättningar för densamma finnas;

dels såsom kapitalökning för denna fond för år 1914 anvisat ett anslag av 100,000 kronor att utgå av andra statsinkomster än lånemedel;

dels ock godkänt följande allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande av lån ur ifrågavarande fond:

1:o) Hushållningssällskap, som önskar från ifrågavarande fond erhålla statslån för att därav utlämna hästavelsslån, må därom inom tid, som Kungl. Maj:t bestämmer, till stuteriöverstyrelsen ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökan.

2:o) Finnes statslånebelopp vara av hushållningssällskap disponerat på annat sätt, än gällande bestämmelser tillåta, äger Kungl. Maj:t föreskriva, att detsamma skall omedelbart återbetalas av hushållningssällskapet.

3:o) Å statslån från ifrågavarande fond erlägges icke någon ränta.

Sedan statslån innehafts under ett år från lyftningsdagen, skall vid utgången av vart och ett av de därpå följande fem åren årligen återbetalas en femtedel av det ursprungliga beloppet.

Med fullgörande av de sålunda stadgade kapitalinbetalningarna må dock hushållningssällskap åtnjuta anstånd varje gång under tre månader från förfallodagen.

Därest hushållningssällskap icke inom sålunda föreskriven tid inbetalar förfallet kapitalbelopp, skall därå erläggas 6 procent årlig ränta från förfallodagen, tills inbetalning sker.

4:o) Den, som av hushållningssällskap erhåller hästavelslån, skall åtnjuta enahanda räntefrihet, som nyss nämnts, och skola jämväl de i föregående moment stadgade återbetalningsvillkor tillämpas å hästavelslån, dock att hushållningssällskap icke är förpliktat att medgiva anstånd med fullgörandet av förfallen kapitalinbetalning.

5:o) Hästavelslån må icke beviljas till högre belopp för varje sto än 1,200 kronor. Ej må låntagare på grund av särskilda hästavelslån samtidigt häfta i skuld till högre belopp än 3,000 kronor.

6:o) Hästavelslån må icke beviljas för inköp av andra avelsston än sådana, som uppköpts genom remonteringsstyrelsens försorg.

7:o) Statskontoret äger att till vederbörande hushållningssällskap utbetala beviljat statslån mot hushållningssällskapets förskrivning därå.

8:o) Statskontoret har att, därest stadgad kapitalinbetalning å statslån icke i rätt tid fullgöres, därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som då vill bestämma, huruvida oguldet statslånebelopp skall före den fastställda amorteringstidens slut återbetalas.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler Riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Lånefond för inköp av renar.

10:o) I en inom Riksdagen väckt motion har hemställts, att Riksdagen måtte anslå ett belopp av högst 6,000 kronor att utgå redan under 1913 till lån åt fattiga eller mindre bemedlade lappar inom Västerbottens och Norrbottens län för inköp av renar med iakttagande av enahanda villkor, som bestämmas för lån till samma ändamål åt lappmän inom Jämtlands län ur jämtländska lappväsendets fond.

Till stöd härför har anförts följande:

»Åt lapparna inom Jämtlands län ha, som bekant, av statsverket inköpts åtskilliga hemman till deras begagnande för renbetet. Genom utarrendering av åtskilliga förmåner inom de åt lapparna sålunda upplåtna land inflyta årligen åtskilliga medel, som fonderats under namn av »Jämtländska lappväsendets fond».

På förslag av befallningshavande bestämmer Kungl. Maj:t årligen om fondens användning till förmån för lapparna. Det är vanligt att medel sålunda få användas till fiskets främjande och skydd mot olovligt jagande och fiskande å renbeteslanden, gratifikationerna åt ordningsmännen i lappbyarna, belöningar åt lappdrängar för god renskötsel, belöningar för dödande av varg och järv, inköp av gift för rovdjurs dödande medelst förgiftade beten, uppförande av broar samt tillfälliga, oförutsedda utgifter, som befinnas för lappväsendet nödiga. Utom för dessa ändamål plägar också anslås medel till lån åt obemedlade lappar för inköp av renar. I anslutning till vad under föregående år bestämts har Konungen sålunda medgivit att under år 1913 må av befallningshavande ur fonden användas: »till utlämnande av lån åt fattiga eller mindre bemedlade lappar för inköp av renar, högst tretusen kronor, med iakttagande att beloppet av sådant lån icke må för någon låntagare överstiga ettusen kronor, att lånen må utlämnas även utan borgen eller annan säkerhet, samt att lånen utlämnas på högst 10 års återbetalningstid och med skyldighet för låntagaren att från och med femte året dels verkställa en årlig avbetalning med minst en sjättedel av lånesumman, till dess lånet återbetalats, och dels årligen erlägga ränta med tre procent å återstående lånebelopp.

Någon motsvarande förmån står icke lapparna i Västerbotten och Norrbotten till buds. Visserligen har enligt en av Riksdagen på 1850-talet uttalad önskan det allmänna anslaget till fattigvården i hela riket tillitats, bland annat, till understöd åt fattiga lappar även om de hade rätt till kommunal fattigvård. För sådant ändamål, som lån till inköp av renar, har detta anslag dock ej ansetts kunna tillitas. Några andra medel därtill finnas ej heller. För Väster- och Norrbottens lappar är det dock en lika behjärtansvärd angelägenhet att kunna erhålla lån till inköp av renar, som för lappmän inom Jämtlands län. Det har ock kommit till min kännedom att behovet förefinnes och dess fyllande utgör ett önskemål hos många lappmän inom de förstnämnda orterna. Känt är också huru en avsevärd del av lappbefolkningen saknar renar, därför att de själva eller deras förfäder mistat dem genom svårt vinterväder, rovdjurs hemsökelse eller andra olyckor. Statsverket är frikostigt på lån och understöd till andra näringar, ofta till storartade belopp. Må man då icke alldeles glömma bort lapparna i deras hårda kamp mot både naturen och den s. k. kulturen.

Ett års anslag, exempelvis till dubbla beloppet av vad, som står till jämtlandslapparnas förfogande, synes kunna ifrågasättas för de två nordligaste lappmarkerna. I varje fall kan ett sådant belopp vara lämp-

ligt första gången till dess närmare erfarenhet vunnits om behovets omfattning.»

Riksdagen, som bifallit ifrågavarande motion, har för år 1914 anvisat ett belopp av 6,000 kronor att utgå under år 1913 till lån åt fattiga eller mindre bemedlade lappar inom Västerbottens och Norrbottens län för inköp av renar med iakttagande av enahanda villkor, som bestämmas för lån till samma ändamål åt lappmän inom Jämtlands län ur jämtländska lappväsendets fond.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler Riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Stockholm den 1 juni 1913.

Med undersåtlig vördnad.
